

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
El cos, entre la persona i la cosa

Estils

EL MONESTIR INTERIOR

El llibre editat per Victoria Cirlet i Blanca Garí recull textos que parlen de la relació entre lloc i persona: ¿on van els qui se cerquen a si mateixos?

Les biblioteques del desert

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Un tòpic ens diu que el desert és sinònim de buidor, territori inert. Si prenem l'Àfrica com a exemple, el mateix concepte de "subsaaharià" ens par-teix el continent en dos, on la franja del Sàhara es veu com el mur mancat de vida que separa l'activitat dels pobles del Nord amb la resta. És una noció, però, allunyada de la realitat, i només quan veiem el desert com espai actiu podem entendre la futilitat del desert com a bar-rera. Al llarg dels segles aquest im-mens mar de sorra ha servit de pont on han transcorregut fluxos impor-tantíssims. Religió, cultura i com-erç, a través de les rutes saharianes, han nodrit els pobles africans.

Tenim un altre tòpic, construït també per aquesta mirada eurocèn-trica, que va agafar una cita del gran intel·lectual malià Ahmadú Hampaté Bà ("A l'Àfrica, quan es mor un vell, desapareix una biblioteca") per donar a entendre que el llegat cul-tural era únicament oral. Amb la idea que les biblioteques africanes estan fetes de carn i ossos es donava per fet que les biblioteques com a tals no existien. El mateix Ahmadú Ham-paté Bà coneixia molt bé la prolifera-ció de biblioteques ben a prop de casa seva i que, des de feia segles, les famílies conservaven com a tresors, per això quan va pronunciar la seva famosa frase no pretenia ocultar aquest llegat escrit, sinó assenyalar la gran importància de la memòria i de la transmissió de coneixements de generació en generació que, amb la modernitat, s'anava perdent.

Resistir, malgrat tot

Ciutats com Tombuctú (a l'actual Mali), o Xinguetti i Ualata (a la veïna Mauritània) van ser a l'Edat Mit-jana centres universitaris i de coneixement molt importants pel conti-nent africà i pel conjunt del món islàmic. Malgrat que aquesta esplendor de fa segles va desaparèixer, moltes famílies van conservar milers i milers de manuscrits i es van anar establint petites biblioteques que contenien obres, des de poesia a cròniques, de filosofia a comentaris alcorànics, des d'història regional a agricultura. Manuscrits molts d'ells castigats pel temps, assetjats pels in-sectes o per les condicions climato-lògiques, i que actualment prenen una rellevància molt important pel seu valor històric. ¿Què tenen aquests llibres que moltes famílies arri-squen les seves vides per conser-var-los? No és una qüestió monetària, sinó de memòria familiar, de comunitat, d'orgull per un passat que no s'oblida. Aquestes pàgines mig

Dues exposicions ens parlen de les nombroses biblioteques de manuscrits que encara ara podem trobar al Sàhara

trencades, amb cobertes de pell gas-tada, són membres de ple dret de la família: se'ls dona un lloc i se'ls pro-tegeix. Van sobreviure a les ànsies usurpadores dels colons gràcies a la dispersió dels manuscrits entre les famílies i un cop l'arribada dels nous Estats van començar a agrupar-les, organitzar-les i tornar-les a visibilitar-zar. És el cas de la biblioteca Fondo Kati, que dirigeix l'historiador de Tombuctú Ismael Diadié Haidará. La seva és una biblioteca que es va iniciar al segle XV quan un avantpas-sat seu, un metge musulmà de Tole-

Una aquarel·la d'una de les biblioteques del Sàhara. PERE PICH

do, va ser expulsat de la Península amb tot el que tenia, entre ells una bona col·lecció de llibres. Va arribar fins a la zona de la corba del Níger, on amb el seu fill va continuar comprant llibres i a poc a poc van anar formant aquesta biblioteca que encara ara existeix. La seva particularitat és que, a diferència de les moltes que existeixen en aquella zona, la seva conté molts documents de l'època andalu-si, fet que va portar a la Junta d'An-dalusia a interessar-se per aquest fons. La guerra que ha conegut aque-lla regió des del 2012, fidelment re-

tratada pel director Abderrahmane Sissako a *Timbuktu*, nominada a l'Oscar, va obligar a tots els bibliote-caris i les seves famílies a fugir amb els llibres. Malgrat el que va semblar en un principi, quan la premsa difo-nia les imatges dels saquejos a les bi-blioteques de Tombuctú per part de les milícies afins a Al-Qaeda, la gran majoria de llibres –milers de vo-lums– van ser salvats i transportats a Bamako: amb piragües, a lloms d'ases, en camions... Tot servia per allunyar els manuscrits de la barbàrie (Lutz Gregor ho ha documentat a *Tombouctou, les manuscrits sauvés des sables*, disponible a internet).

Com explica el mateix Ismael Diadié: "La biblioteca torna a dis-persar-se amb l'ocupació de Tom-buctú pels islamistes i el meu exi-li a Espanya des d'on va sortir el meu avantpassat Ali b. Ziyad. Un cercle es tanca entre un exili i un altre, causats per la mateixa cegue-sa dels que diuen tenir la veritat i el poder del seu cantó". Toledo acull ara aquest historiador i poeta que s'esforça tot el possible perquè els manuscrits es digitalitzin i així no es perdin per sempre. Altres bibli-otecaris han tornat a Tombuctú, malgrat que la zona encara pateix les incursions militars, amb forta presència de l'exèrcit francès i unes milícies que continuen cap-tant joves desesperats per la man-ca de feina i de futur.

Dues exposicions

Una sort diferent és la que viuen les biblioteques de Mauritània, no gaire lluny d'allà. "Obrir els manuscrits mil·lenaris de les biblioteques priva-des de Xinguetti és obrir la història del Sàhara en canal. Les olors, els co-lors i els grafismes de la cal·ligrafia àrab broten de les carns assaonades en forma de pergamí i dels papers amb textures de fustes nobles", escriu el pintor i escultor Pere Pich, que afegeix: "Les dues biblioteques que vaig visitar són dos ecosistemes tancats on es mostra, com en una obra de teatre on els actors et narren a cau d'orella, l'esplendor que va viu-re la ciutat de Chinguetti". Fruit d'aquest viatge, Pich va elaborar una sèrie d'aquarel·les i escultures que fins al 14 de juliol es poden visitar a la Biblioteca Jaume Fuster de Barcelo-na, on s'ha aprofitat l'exposició per parlar d'aquestes biblioteques i del seu llegat. I si voleu viatjar una mica més lluny, l'Institut del Món Àrab de París acull fins a finals de juliol una mostra dels manuscrits de Tom-buctú dins de la gran exposició *Trésors de l'Islam en Afrique*. O, per què no, podem endinsar-nos cap a Mauritània per experimentar l'expe-riència inoblidable del desert men-tre esperem que Tombuctú recuperi la pau, anhelada, i torni a ser centre de l'univers. —

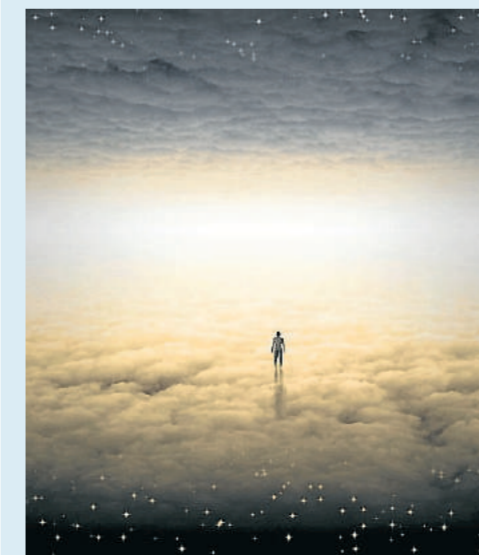
OPINIÓ El sagrat

SÒNIA CASTAÑO
HISTORIADORA DE L'ART I DE LES RELIGIONS

Malgrat la dessacralització del món modern, en l'actualitat, cada vegada es parla més, en tots els àmbits, de l'existència d'un univers immaterial que està en relació amb el món material. La metafísica estimula el nostre interès personal més enllà de la superfície del món físic i de la raó. L'objecte de recerca d'aquest coneixement transcendent és la realitat immanent de les coses, l'estructura essencialment espiritual de l'univers. La vida que busca aquest tipus de coneixement és aquella que creu en un ordre no visible, i la seva realització consistiria a ajustar-se a ell el més harmoniosament possible. En aquesta vida, el no visible, paradoxalment, es mostra tant o més real que el visible. Plató ja va fer una brillant defensa de la doctrina de la realitat dels objectes abstractes coneguda avui com la famosa teoria platònica de les idees.

Però per poder accedir a aquest univers és necessària una actitud d'expectació, oberta i sincera, que ens mostra la vida i el món en què vivim com un misteri. La presa de consciència o descobriment d'aquest món està íntimament relacionat amb el que anomenem sagrat que, malauradament, cada cop més, està relegat a una opacitat i invisibilitat que ens fa dubtar de la seva existència. Potser cal recordar que, en les societats premodernes, el sagrat equivalia a la potència, a la realitat per excel·lència –font de vida i fecunditat–, i que el món profà o dessacralitzat és un descobriment recent. Però com diu Mírcia Eliade, la secularització d'un valor sagrat il·lustra la llei de transformació universal dels valors humans.

Ara, davant d'un món radicalment dessacralitzat, s'obre l'interrogant de saber en quina mesura el profà és susceptible de constituir el punt de partida d'un nou tipus d'experiència espiritual i en cas que això no sigui possible, què passarà amb aquesta dimensió de la consciència humana?

FIRMA FOTO

Gent

TEXT:
XXXXXXXXXXXXXX

Títolasdjfh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu ri-Suspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjfh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu ri-Suspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tinci-

dunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl. Maecenas suscipit feugiat lli, nec bibendum orci mi in elit. In ante leo, blandit noe sIn sit amet rita, nulla ac dolor magna, id eleifend velit. Quisque consequat diam in eros suscipit eu fringilla arcu faucibus. Aenean vel diam est, non sodales neque. Fusce sed molestie ipsum. Nam et sagittis purus. In pretium condimen. —